

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

О Д У Н А В К А.

№ 13.

Београдъ 31. Марта.

1845.

ПРОЛЕЋЕ.

Наступай намъ веѣъ красно пролеѣе,
 Пусти мило лице руйне зоре,
 Разви дично по горяци цвеѣе,
 Нека намъ срце радосѣу горе;

* * *

Сву горицу листомъ преодѣни,
 Да славуи у нѣой умилно пева,
 Поляма подаи садъ видъ зелени,
 — Нека се горди у њима шева.

* * *

Сва природо, зимомъ успавана,
 Силомъ пролеѣа снажна се джи,
 Ерѣ на крѣпки крили Бурѣев-дана
 Топлота с' жаркогъ лета приближи.

* * *

Мирису цвета, свуда распи се,
 Нежъ те пчелица рада облеѣе,
 Миљномъ томъ, човече, сладн се,
 И лаѣа ти ево веѣъ долеѣе.

* * *

Девойке нежъ се ружомъ ките,
 Савѣ е човеку оваи мио светъ;
 Радосѣ сада ову сви да осете,
 Гледаюћ' райскогъ поля зеленъ цветъ.

* * *

Веѣъ любичица по полю цвета,
 Свако дрво свое лиѣше шири,
 Миљна свуда човека срета,
 Када га тио зефирниѣ пири,

* * *
 И любкии га мило вѣе лахорѣ,
 И дражешѣу свега обасипа,
 Жубореѣи нѣму бистрий изворѣ
 Сву милину у срце сасипа.

* * *

Ярко сунце силу дай садъ роси,
 Кою плаче ведрога неба сводѣ,
 Майско ютро земљи кою носи,
 Да прине се златанъ Церере плодѣ.

Живко Костићъ,
 Слушатель Поезиѣ у Београду.

ПРЕПРАВА ЗА СРБСКУ ГРАММАТИКУ.

(Одъ К. Н.)

О правилама ображавања Србски глагола.

§ 1.

Глаголи Србскогъ езика могу се сматрати сви као *правили*, изузимаюћи само два: *бити* и *хотети*.

§ 2.

У свакомъ правилномъ глаголу треба разликовати три *коренна* и петнаестъ *производни* времена.

§ 3.

Коренна су времена:

1. Наклоненіе неопредѣлено несовршително,
2. Наклоненіе неопр. совршително, и
3. Причастіе настоѣћеѣ времена дѣйствително.

Примѣчаніе. Г. Вукъ Караѣићъ и сви остали наши езиковослови, кои су после њѣга Србску Грамматику писали, узимали су *нестоѣће време*

за коренно, а причастіе дѣйстви. настоѣега вре-
мена за производно. Но ово по строжіемъ ис-
пыту ніе сасвимъ исправно. Срѣ, као што ће
се изъ ниже изложены правила видити, насто-
ѣе време дає се лакше изъ настоѣега причас-
тія образовати; него ли ово последнѣ изъ пр-
вогъ. Тако н. п. може се едно безизятно пра-
вило начинити, да сви они глаголи, кои се у
настоѣемъ причастію свршую на *гући* и *кући*,
претвараю у 5. лица' настоѣега времена (осимъ
3. лица множественогъ) *г* на *ж*, и *к* на *ч*; а не-
може се никаково правило поставити, да они
глаголи, кои у 1. лицу настоѣега имаю *жель*
и *чель*, претвараю у 3. лицу множественогъ, и-
ли у настоѣемъ причастію *ж* на *г* и *ч* на *к*.

Н. п. одъ *легући*, *жегући*, *вукући*, *тукући*,
секући, и т. д. може се постоянно у настоѣемъ
образовати: *лежелъ*, *жежелъ*, *вучель*, *тучель*,
сечель; али одъ *вичель*, *скачель*, *прежелъ*, *сте-*
желъ, неможе нигда бити: *вику*, *скаку*, *прегу*,
стегу, или: *викући*, *скакући*, *прегући*, *стегући*; не-
го: *вичу*, *скачу*, *прежу*, *стежу*, и *вичући*, *скачући*,
прежући, *стежући*, и т. д.

Свойственіе є дакле, да се оно време узме
за коренно, изъ кога се остала совршено или
о найманѣ изятія ображавати могу.

§ 4.

Производна времена єсу:

1. Време настоѣе	} несовршително.
2. Давнопрошавше	
3. Скоропрошавше	
4. Наклоненіе повелително	
5. Причастіе настоѣе страд.	
6. Прич. прошло дѣйств.	
7. Прич. прошло страдателно	
8. Давнопрошавше	} совршително.
9. Скоропрошавше	
10. Накл. повелително	
11. Причастіе прошло дѣйств.	
12. Прич. прошло страдат.	

§ 5.

Изъ коренны времена ображаваю се про-
изводна по слѣдуюћимъ правилами:

I. Настояе време.

Ображава се одъ причастія настоѣега, из-
бацујући

1. *Юћи* (или *ћи* у 3. лицу млож.) глаголи-
ма, кои се свршую на *аюћи*, и додајући у лицу

1. — мь	— мо
2. — шь	— те
3. — .	— .

Н. п. *пѣаюћи*, *спаваюћи*, *играюћи*, *плав-
аюћи*, и т. д.

Примѣчаніе. Глаголи: *знаюћи*, *тѣаюћи* и *смѣ-
аюћи* (одъ смети) спрежу се изятно по горнѣмъ
правилу.

2. *ући* (или *ћи* у 3. лицу млож.) глаголима
на исто оконченіе, додајући у лицу

1. — емъ	— емо
2. — ешь	— ете
3. — е	— у.

Н. п. *орући*, *плетући*, *растући*, *вичући*, *пла-
чући*, *зовући*, *разумући*, и т. д.

Примѣчаніе. а) Глаголи на *аюћи* или *аюћи*,
као: *дѣаюћи*, *лѣаюћи*, *стѣаюћи*, *лѣаюћи*, и т. д. при-
надлеже къ овоме правилу.

в) Глаголи на *гући* и *кући* претвараю *г* на
ж, и *к* на *ч* у свима лицама, осимъ 3. лица
млож. (§ 3. *). Н. п. *лѣгући*, *жегући*, *могући*, *ву-
кући*, *секући*, *пекући*, *тукући*, и т. д. — *лежелъ*,
печель, и пр.

г) Глаголь *могући* чини изятіе одъ овогъ
особеногъ правила само у 1. лицу един. *могу*.

3. *ѣћи* (или *ћи* у 3. лицу млож.), додајући
у лицу

1. — имъ	— имо
2. — ишь	— ите
3. — и	— е.

Н. п. *славећи*, *дворећи*, *молећи*, *чистећи*,
мыслећи, и т. д.

II.

Давнопрошавше несовршително ображава се
по правилу одъ неопр. наклоненія несоврши-
телногъ, и по изятію одъ причастія настоѣега
времена оны глагола, кои се у неопред. накло-
ненію свршую на *уги*, *сти*, *ѣти* и *ћи*.

Тако избацујући

а) *ти* глаголима на *ати*, као н. п. *орати*,
копати, и т. д. ображаваю се лица:

— .	— смо
— ше	— сте
— ше	— у.

в) *ити, иги, рти, рћи, и зти, наклоненію неопредѣленомъ*, као: *пити, морйти, трти, врћи, музти* и т. д.; и *ући, настохемъ причастію*, као: *дуйући се, чуйући, пекући, могући, тресући*, и т. д. — ображаваю се лица:

— а'	— асмо
— аше	— асте
— аше	— а'у.

г) *ити, лити, и нући*, као: *бранити, молити, кунући*, и т. д. — ображаваю се лица:

— я'	— ясмо
— яше	— ясте
— яше	— я'у.

д) *ити и тући*, као: *вртити, плетући* и т. д. ображаваю се лица:

— ђа'	— ђасмо
— ђаше	— ђасте
— ђаше	— ђа'у.

е) *дити и дући*, као: *судити, едући* и т. д. ображаваю се лица:

— ђа'	— ђасмо
— ђаше	— ђасте
— ђаше	— ђа'у.

і) *бити, мити, пити, и вити*, као: *грабити, ломити, топати, пловити*, и т. д. ображаваю се лица:

— ля'	— лясмо
— ляше	— лясте
— ляше	— ля'у.

(Продуженіе слѣдующ.)

ДРЖАВНА БУКВИЦА.

(Одъ А. Н.)

(Продуженіе.)

Унутрашній образованъ душевно и усавршенствованъ човека вообще есте безпрекословно едно одъ найважнѣи обстоятелства човеческогъ рода. Средства къ тому, у koliko то одъ други людій зависи, есу воспитаніе и наставленіе.

Воспитаніе састои се у постепеномъ физическомъ и моралномъ образованю човека; умно изображеніе или развитакъ моћи душевне подае наставленіе.

Гди се више нравственность, вештина, любавъ къ порядку и прилѣжанію међу грађанима вообще разпространява, ту се общніе и добро воспитаніе очекивати може.

Држава мора на то тежити, да нѣни грађани одма у почетку тако образовани буду, да прво управленіе, кое човекъ добыва, нѣга къ дужностима, кое ће онъ као человекъ и као грађанинъ имати испунивати, предуготовляю.

Путь, коимъ се найвышшій степень нравственности постићи може, есте образованъ, т. е. цѣли сходный развитакъ свію людски способностей и сила.

Общтый предметъ, о коему народъ найпре наставленіе валя да добіе, есу дужности и права людска. Кой народу нѣгове дужности излаже, нека му и права нѣгова изясни.

Човекъ своѣ дужности увиђа, како своя права познае.

И само ясно поученіе о правама и дужностима државе не треба справедливо правителство да претан.

Народъ ће у толико съ мањимъ поисканіемъ на свога владѣтеля нападати, и нѣгове ће кораке у толико справедливіе осуђивати, у koliko яснѣя понятія онъ о нѣговомъ тежкомъ положенію имао буде.

Правителства основъ мора бити: напредку наукама не само никаква препятствія не полагати, него разуму сваку прилику подавати, да се далъ образуе, и никоме не забранивати, да се овима приликама не ползуе.

Све начине, коимъ се саобщеніе понятія разпространява, треба држава да подкреплява и подпомаже, ерь одъ тога зависи не само образованіе ума, него и усавршенствованіе рукодѣлія, трговине, радиности и т. д., а све ово са обдѣланіемъ или образованіемъ народа у тесномъ саюзу стои.

Ништа ніе у станю утемелѣна предразсужденія изкоренити, утеснѣный начинъ мышления разпространити и полезна знаня увести, као обхођенъ са странымъ народима.

(Далъ слѣдующ.)

ПРИЛОГЪ ЗА ИСТОРИЈУ СРБИЈЕ.

Да е показатељ сего кнезь Радованъ Грбовићъ изъ Мратишића Валѣвске Нахије у служби войничкой као войвода, а у кнежини Валѣвској као кнезь подъ нашомъ командомъ отъ года 1804. рата сербскога започета съ общимъ неприятельмъ до данасъ честно и вѣрно служю, и заслуге довольне роду учинио, за свакога времена послѣдствіе засвѣдоуваѣмъ писмено и моимъ печатомъ потврђиваѣмъ.

У Валѣву 28. Јануара 1811.

(М. П.) Яковъ Ненадовићъ,
Комендантъ Валѣва, и Нахије, и Народный Совѣтникъ.

ОСТРЕГАТЕЛНО-ПОУЧИТЕЛНА УМСТВОВАЊА.

Упытанъ Антистенъ: какво бы зло онъ своему najveћему неприятелю измыслити могао, одговоріо е: да нѣгова — неприятеля — искренна любавъ нигда примљна, но свагда одбiena буде, и да онъ кодъ оны, коѣ срдечно любви, предметомъ паклене мрзости постане!! Чувай се дакле да се незалюбишь у онога, кои ће те — ползуюћи се твоіомъ искреношћу — подмукло презирати и гонити; ерѣ знай, да е таково гонѣнiе за чувствително срце већиј ударацъ и одъ самога грома; гладъ и куга у моралномъ смыслу нису ужаснiя одъ уцвилѣнiе невиности; и текъ отровни ласкателѣи и подле одаціе*) могу такова презрѣнiя ладнокрвно сносити, а нико другiй.

На прiятельство простака недржи великiй рачунъ; ерѣ какву користь можешъ одъ прiятельства простака очекивати, кадъ е онъ и самъ себи неприятель? Мудри труде се и туђина присвоити, и съ нѣмъ свое увеличати, а глупакъ и свое рођено презире. Тежко нѣму!

Киприянъ Николићъ.

НА ГРОБУ ЕДНОГЪ СЛУЧЕНИКА.

1. И руже цвѣтаю, па и прођу, а гдикое іошь у пупољку опадну, и често текъ што се

*) Они, коѣ ласкателне оде пишу, и тимъ себе препоручую.

прiятельи нађу, то ѣи већъ смрть и гробъ разстави. Зато младежи, буди спремна и бодра, и непрестано тежи къ добродѣтели.

2. Лѣпо цвѣтъ у ютру цвѣта, а къ вечеру често већъ опадне! Тако и човекъ са своіомъ срећомъ и славомъ падне, пре него е и помыслио, у гробъ. Нити якоѣ брани, нити румевило младости, мы люди свакадъ смо за смрть зрѣли.

3. Бств; прiятельи! онъ намъ е одузеть, онъ е већъ у большой земли. Благо ономъ, кои е за добродѣтель, знанъ и паметь заузеть. Овай благородный нараштай у време доноси плоде за довека.

4. Колико е было мало нѣговы година! како е кратко време нѣговогъ живота было! Ахъ младежи, помысли се кодъ нѣговогъ носила, помысли се данасъ на твою самртность; остани добродѣтелна, живи смирено и безпорочно! Потому и ты се смрти неморашъ бояти.

Александръ Николићъ.

СРБСКЕ НАРОДНЕ ПОСЛОВИЦЕ.

Ко ити, сустане.

Шта ће курыкъ на пазаръ.

У лисице се кожа незна, докъ неизѣе на пазаръ.

Дрѣће ко фуруна.

Ћуш' магаре, ать на место.

Магарацъ носи, а ать еде.

Пусти зельова на огњиште, онъ ће и у лонацъ да завири.

Да пусте кусою подъ пласть, одма бы му репъ нараст'о.

Предъ зору се обично мрзне.

Уплашена бака затвора врата.

Сто се добра често за еданъ часъ забораве, а едно се зло више година памти.

Нашла врећа закрпу.

Една ластавица нечини пролеће.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.